

Mal by demokratický štát zriadiť inštitút registrovaného partnerstva?

V mnohých demokratických štátoch celého sveta je inštitút registrovaného partnerstva už roky samozrejmosťou. Registrované partnerstvo je chápané v rôznych krajinách či rôznymi inštitúciami odlišne, no vždy ide o právne postavenie charakteristické udelením určitých právnych výhod, ktoré sú viac či menej totožné s právnymi výhodami manželského zväzku.¹ Tento inštitút zaručuje predovšetkým párom rovnakého pohlavia, no nielen im, rovnaké alebo podobné práva, aké prislúchajú manželom. Javí sa, že na žiadosť občanov demokratického štátu² by mal byť tento inštitút zriadený. Niektorí však tvrdia, že štát by inštitút registrovaného partnerstva v záujme ochrany manželstva a spoločného dobra zriadiť nemal. V tejto eseji sa pokúsim predstaviť argumenty proti právnemu uznaniu registrovaných partnerstiev. Vysvetlím, že jeho zriadenie nie je dostatočne odôvodnené, aký negatívny dopad by malo na výchovu detí, ako by ohrozilo manželstvo a v konečnom dôsledku spoločné dobro.

Záujmom štátu je regulácia iba tých typov zväzkov, ktoré priamo ovplyvňujú spoločné dobro. Autori knihy Čo je manželstvo píše: “Manželstvo ako chránená právna inštitúcia existuje primárne kvôli hodnote pre spoločnosť, ktorá súvisí s rozmnožovaním ľudského rodu.”³ Štát reguluje sexuálne zväzky, lebo z nich sa rodia deti, a záujmom každej spoločnosti je, aby sa deti rodilo dostatok a zároveň aby sa z nich prostredníctvom výchovy stali plnohodnotní občania, ktorí budú v budúcnosti ďalej rozvíjať spoločnosť po všetkých stránkach.⁴ Tento proces by sa v záujme dobra spoločnosti mal odohrávať v čo najstabilnejších rodinách. Rodina, ktorej základom je stabilné manželstvo charakteristické exkluzivitou a permanenciou, je pre výchovu detí najvhodnejšia. Exkluzivita a permanencia sú charakteristické pre snubné chápanie manželstva.⁵ Snubné manželstvo by teda vzhľadom na svoj vplyv na spoločné dobro a tiež spomínané hodnoty, ktoré odovzdáva deťom, malo byť právne privilegované. Od silných manželstiev totiž závisí budúcnosť civilizácie.⁶

Zriadenie registrovaných partnerstiev by malo negatívny vplyv na rodinný život, zvlášť na výchovu detí. Mnohé psychologické a sociologické výskumy ukazujú, “že deti prosperujú najlepšie, keď ich vychováva vlastná matka a vlastný otec, ktorí sú zosobášení.”⁷ Po

¹ Podľa slovníka Merriam-Webster je RP definované ako “*the legal status that ensures to same-sex couples specified rights and responsibilities of married couples*”, podľa Oxfordského slovníka ako “*(in some countries) a legal relationship between two people, usually of the same sex, with the same legal status as marriage*”. Hoci definícia RP nie je vo všetkých krajinách jednotná, vždy ide o právne postavenie zaručujúce predovšetkým, no nielen párom rovnakého pohlavia niektoré, príp. všetky práva prislúchajúce manželom. Pre účely našej eseje budeme preto pri používaní tohto pojmu vychádzať z tohto chápania RP.

² “Demokratická forma vlády alebo demokracia ... predstavuje takú inštitucionálnu konfiguráciu, ktorá umožňuje občanom zúčastňovať sa rozhodovacích procesov.” In: [Slovník základných pojmov FINAL.pdf \(minv.sk\)](#)

³ GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.: Čo je to manželstvo? KAN, 2013, s. 47

⁴ GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.: Čo je to manželstvo? KAN, 2013, s. 42

⁵ “Je to vízia manželstva ako telesného, emocionálneho a duchovného puta, ktoré je preto výnimočné svojou úplnosťou a podobne ako láska sa šíri: rozlieva sa do šírky v spoločnom rodinnom živote i vpred ako vernosť na celý život.” Oproti tomu revizionistické chápanie manželstva “je ... vízia manželstva ako v podstate emocionálneho puta, ktoré je výnimočné svojou intenzitou ... a pri ktorom vernosť v konečnom dôsledku podlieha vlastným pocitom človeka. V takto chápanom manželstve hľadajú partneri emocionálne naplnenie a zostávajú v ňom dovtedy, kým ho nachádzajú.” In:

GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.: Čo je to manželstvo? KAN, 2013, s. 13

⁶ GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.: Čo je to manželstvo? KAN, 2013, s. 43

⁷ GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.: Čo je to manželstvo? KAN, 2013, s. 46

preskúmaní ďalších foriem starostlivosti, ako napr. výchova slobodnou matkou, kohabitácia a pod., sa ukázalo, že dieťa má tendenciu mať sa pri nich horšie ako v prípade výchovy dvoma biologickými rodičmi.⁸ Štát by sa teda mal usilovať o posilnenie kultúry manželstva, čo zahŕňa tiež právne výhody motivujúce mladých ľudí uzatvárať manželstvá v takej miere, aby malo čo najviac detí možnosť vyrastať a byť vychovávaných v čo najideálnejších podmienkach. Registrované partnerstvo je oproti manželstvu ľahšie rozviazateľné a jeho zriadením by povolil sociálny tlak, čím by bola znížená motivácia uzavrieť manželstvo a kultúra manželstva by bola oslabená. Tým by sa zvýšilo riziko nestability rodiny, čo by malo následne kvôli vplyvu na deti negatívny dopad na celú spoločnosť.

Zástancovia inštitútu registrovaného partnerstva by mohli namietat, že zriadením tohto inštitútu manželstvo ohrozené nebude a jeho zriadenie sa nevyklučuje so štátnou podporou kultúry manželstva. Keďže registrované partnerstvo manželstvu ani spoločnosti priamo neškodí, nie je dôvod brániť jeho zriadeniu.⁹ To, čo zástancovia registrovaných partnerstiev žiadajú, sú právne výhody. Tiež podľa nich sex nemusí byť nevyhnutne viazaný na manželstvo a plodenie detí, je skrátka jedným z prejavov lásky.

Zriadením tohto inštitútu by však manželstvo oslabené bolo a v dôsledku toho by bola oslabená sexuálna morálka celej spoločnosti. Manželstvo muža a ženy by sa popri iných sexuálnych zväzkoch stalo iba jednou z alternatív, čím by bol jeho status oslabený. Zároveň by tým došlo i ku zmene pohľadu na sexuálne správanie jednotlivcov. Ak je totiž sex z manželstva vyňatý a stáva sa oddeleným od praktizovania lásky v manželstve, táto skutočnosť následne ovplyvňuje sexuálnu morálku v spoločnosti. "Oslobodením" sexu od inštitútu manželstva je sex "oslobodený" zároveň aj od svojho zmyslu, zodpovednosti a významu.¹⁰ Sexuálne správanie nie je súkromnou záležitosťou a uvoľnenie noriem v tejto oblasti škodí spoločnému dobru. Napriek nevyhnutnosti tolerancie rozličných pohľadov na morálku v záujme predchádzania despotizmu zo strany spoločnosti¹¹, t.j. zachovania spoločného dobra¹², vo chvíli, keď sa nerestné konanie, napr. neviazaný sex stáva všeobecne akceptovaným a praktizovaným, je zákon regulujúci takéto konanie nevyhnutnosťou. V prípade jeho absencie následne dochádza napr. k zvýšeniu miery promiskuity, k zneužívaniu sexu na komerčné účely, u žien sa zväčšuje strach z mužov, v ktorých vidia sexuálneho predátora atď.¹³

Autori knihy *Čo je manželstvo?* tvrdia, že by neprišlo iba k rozšíreniu pojmu manželstva, ale i k jeho predefinovaniu.¹⁴ Ak by sme prijali ako východiskový bod revizionistické chápanie manželstva, podľa ktorého je manželstvo intenzívnym emocionálnym putom¹⁵, neexistovala by filozofická prekážka pre zriadenie inštitútu registrovaného partnerstva, ktorého zmyslom je zabezpečiť napr. aj párom opačného pohlavia, ktorých vzťah sa takýmto putom vyznačuje

⁸ **GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.:** *Čo je to manželstvo?* KAN, 2013, s. 47

⁹ **MILL, John Stuart.** *O politickej slobode.* I, IV a V. kapitola. In: *Logika liberalizmu.* Bratislava: Kalligram, 2005, s. 57

¹⁰ **BERRY, Wendell:** "Sex, Economy, Freedom, and Community" In *Sex, Economy, Freedom & Community* (Berkeley, CA: Counterpoint, 2018), s. 142

¹¹ **MILL, John Stuart.** *O politickej slobode.* I, IV a V. kapitola. In: *Logika liberalizmu.* Bratislava: Kalligram, 2005, s. 51

¹² **MARITAIN, Jacques:** *Cirkev a štát.* Praha: Triáda, 2007, s. 153

¹³ **BERRY, Wendell:** "Sex, Economy, Freedom, and Community" In *Sex, Economy, Freedom & Community* (Berkeley, CA: Counterpoint, 2018), s. 142

¹⁴ **GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.:** *Čo je to manželstvo?* KAN, 2013, s. 15

¹⁵ **GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.:** *Čo je to manželstvo?* KAN, 2013, s. 13

tiež, rovnaké právne výhody, aké má zväzok muža a ženy. Medzi heterosexuálnym manželstvom a registrovaným partnerstvom nie je podľa zástancov registrovaných partnerstiev z filozofického hľadiska žiadny zásadný rozdiel; registrované partnerstvo je vlastne revizionistické manželstvo ochudobnené o niektoré právne výhody. To vedie k záveru, že registrované partnerstvá sú diskrimináciou, čo vzápätí vedie k ich predefinovaniu na manželstvo a tým pádom k redefinícii samotného manželstva. Pri takomto chápaní manželstva však nie je zrejmé, prečo by tento zväzok nemohol byť uzavretý napr. medzi dobrými priateľmi či rodinnými príslušníkmi, ktorých vzťah sa tiež vyznačuje intenzívnym emocionálnym putom a chceli by mať rovnaké právne výhody ako manželia. Regulácia určitých typov zväzkov má pre štát zmysel iba vtedy, ak tieto zväzky ovplyvňujú spoločné dobro. Toto spoločné dobro ovplyvňujú manželstvá chápané v tradičnom zmysle slova, ktoré zahŕňajú úplnú, teda aj telesnú jednotu, ktorá je predpokladom prokreácie. Napr. pri pároch rovnakého pohlavia nie je možné úplné zjednotenie sa. Tradičné chápanie manželstva ako jediné teda dostatočne odôvodňuje význam zvláštneho právneho postavenia manželov, tiež však vylučuje homosexuálne páry.

Dalo by sa namietat', že chápanie manželstva sa v priebehu dejín vyvíjalo. V súčasnosti je chápané ako emocionálne puto, ktorá je práve v manželstve najintenzívnejšie, a môže byť prítomné bez ohľadu na pohlavie partnerov. Úplné zjednotenie sa na telesnej rovine nie je nevyhnutné. Dvoch ľudí s takýmto putom môže spájať napr. aj vedenie spoločnej domácnosti či výchova adoptovaných detí; nemusí to byť nevyhnutne koitálny sex.

Táto námietka predpokladá, že sex je chápaný iba ako jedna z možností, a nie nevyhnutná možnosť, ako posilniť puto medzi manželmi.¹⁶ Neozrejmuje však, aký je rozdiel medzi manželstvom a inými zväzkami s intenzívnym emocionálnym putom, napr. spomínaným priateľstvom. Intenzita emócií, spoločná domácnosť či v niektorých prípadoch dokonca výchova detí sa môžu ojedinele vyskytovať aj medzi priateľmi či súrodencami. To by znamenalo, že podľa revizionistického chápania manželstvo nerobí odlišným od iných zväzkov vlastne nič. V tom prípade je otázne, aký význam má v čase, keď existuje množstvo možností uzavrieť medzi sebou právne zmluvy rôzneho charakteru, manželstvo vôbec uzatvárať. Manželstvo sa z definície musí od ostatných záväzkov odlišovať niečím, čo je hodné právnej ochrany; tým je úplná jednota, t.j. jednota aj na telesnej úrovni, ktorá sa priamo dotýka spoločného dobra. Toto úplné zjednotenie sa je však možné iba medzi jedným mužom a jednou ženou.

Dospeli sme k záveru, že demokratický štát by nemal zriadiť inštitút registrovaného partnerstva. Jeho zriadením by bol oslabený inštitút manželstva, chápaný ako úplná jednota muža a ženy, ktorý je vzhľadom na svoju exkluzivitu a permanenciu ideálnym miestom pre prokreáciu a výchovu detí. Jeho zriadenie by tiež malo negatívny vplyv na morálku celej spoločnosti. Miesto zriadenia inštitútu registrovaného partnerstva by sa mal štát v záujme ochrany spoločného dobra zamerať na podporu kultúry manželstva, ktorá na toto dobro priamo vplýva.

¹⁶ GIRGIS, Sh., Anderson R.A., George, R.P.: Čo je to manželstvo? KAN, 2013, s. 26